

www.humak.fi

Opinnäytetyö

**Ylivieskan kulttuuripalveluiden
ja perusopetuksen yhteistyötä
kehittämässä**

Mari Heikkilä

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma
(210 op)

11/2018

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Koulutuksen nimi: Kansalaistoiminta ja nuorisotyö

Tekijä: Mari Heikkilä
Opinnäytetyön nimi: Ylivieskan kulttuuripalveluiden ja perusopetuksen yhteistyötä kehittämässä
Sivumäärä: 36 ja 3 liitesivua
Työn ohjaaja: Minna Rajalin
Työn tilaaja: Ylivieskan kulttuuripalvelut/ Katriina Leppänen

---

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitkä tekijät edistävät tai estävät moniammatillista yhteistyötä kouluissa opettajan näkökulmasta, ja miten yhteistyötä voisi kehittää. Ylivieskan kulttuurijohtaja Katriina Leppänen koki kehittämistyön tarpeelliseksi, sillä vaikka yhteistyötä kulttuuripalveluiden ja koulun välillä tarvitaan ja toivotaan, eivät yhteistyöprojektit lähde aina käyntiin. Työn tilaaja on Ylivieskan kulttuuripalvelut.

Uusi opetussuunnitelma vaatii koulua avautumaan muuhun yhteiskuntaan, ja rohkaisee moniammatilliseen yhteistyöhön koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Moniammatillinen yhteistyö, laaja-alainen osaaminen, yhteisöllinen oppiminen ja positiivinen pedagogiikka ovat uuden opetussuunnitelman ja myös tämän opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä. Opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa näitä kaikkia kokeiltiin myös käytännössä. Toiminnallinen osuus, joka muodostui taidenäyttelystä ja luontoretkestä sekä luontoteeman käsittelystä yli oppiainerajojen, toteutettiin Rahkolan koululla Ylivieskassa. Tähän kokeiluun osallistui 35 yhdistetyn ensimmäisen luokan oppilasta, kaksi luokanopettajaa ja kolme koulunkäynninohjaajaa.

Tämä kehittämistyö tehtiin laadullisia menetelmiä käyttäen. Aineistonkeruumenetelminä käytettiin teemahaastattelua sekä havainnointia ja analyysimenetelmänä sisällönanalyysia. Haastattelun teemoja olivat: opettajien kokemuksia kokeilusta, opettajien havainnot lapsista, kokeilu suhteessa opetussuunnitelmaan ja yhteistyön esteitä opettajan näkökulmasta. Vastauksissa tulleet myönteiset kokemukset tulkittiin yhteistyötä edistäviksi, ja kielteiset yhteistyötä estäviksi tekijöiksi.

Tulokseksi saatiin, että sekä opettajat että oppilaat ovat hyötäneet kokeilusta. Opettajat ovat esimerkiksi saaneet uutta innostusta työhönsä ja oppilaat oppineet antamaan arvoa omalle työlleen. Yhteistyön koettiin vastaavan hyvin uuden opetussuunnitelman vaatimuksiin. Yhteistyön esteiksi opettajien mielestä voivat muodostua esimerkiksi kiire, opettajan liiallinen kontrollin tarve ja epätietoisuus siitä, mistä yhteistyökumppaneita voisi saada.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että halua ja tarvetta yhteistyölle on, ja se hyödyttää sekä opettajia että oppilaita. Yhteistyörakenteen puute kuitenkin hankaloittaa koulun ja sen ulkopuolisten toimijoiden kohtaamista. Siksi kulttuurijohtaja Katriina Leppäsen johdolla on alettu selvittää, olisiko Ylivieskaan mahdollisuus saada kiertävä yhteisöpedagogi yhteistyökoordinaattoriksi eri toimijoiden välille. Tätä opinnäytetyötä tullaan käyttämään yhtenä perusteluna toimen tarpeellisuudelle. On myös syytä laatia ohjeistus koulun kanssa yhteistyötä suunnitteleville toimijoille.

Asiasanat: moniammatillinen yhteistyö, laaja-alainen osaaminen, positiivinen pedagogiikka, yhteisöllinen oppiminen, opetussuunnitelma 2016

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Name of the Degree Programme: Civic Activities and Youth Work

---

Author: Mari Heikkilä
Title: Developing the collaboration between primary education and cultural services in Ylivieska
Number of Pages: 36 and 3 attachment pages
Supervisor: Minna Rajalin
Subscriber: The cultural services unit in Ylivieska/ Katriina Leppänen

---

The aim of this functional thesis was to examine the factors promoting or inhibiting the multi-professional collaboration in primary education from the point-of-view of teachers; and also how this collaboration could be developed. The subscriber of this work was the cultural services unit of the Ylivieska municipality. The director of culture of Ylivieska, Katriina Leppänen, experienced that the developmental work is necessary, but although there is a need – and also desire – for the collaboration, it is often difficult to start development projects.

According to the new curriculum, schools should be opened to the society. It also encourages multi-professional collaboration between school and the actors outside the school. Multi-professional collaboration, wide-ranging expertise, community learning and positive pedagogy are central concepts of the new curriculum and also of this thesis. In the functional part of the thesis all these concepts were also tested in practice. The functional part which consisted of art exhibitions, nature tours and the treatment on nature theme crossing the school subject borders, was conducted in Rahkola School in Ylivieska. Among the participants there were 35 students from the combined first class, two teachers and three classroom assistants.

The evaluation of this developmental work was done by using qualitative methods. Data was gathered by using thematic interviews and observations, and the method for analysis was content analysis. The themes for interviews were: the teacher's experiences about the experiment and their observations about the children, how they saw the experiment in relation to curriculum, and what they saw as barriers for collaboration. The positive notions were interpreted as promoting collaboration and the negative notions as hindering collaboration.

Main result was that both the teachers and students had benefited from the experiment. The teachers had had new inspiration for their work and students had learned to respect their own work. Also it was felt that the collaboration suited well with the new curriculum. The teachers thought that the barriers for collaboration were such things as hurry, excessive need for control, and uncertainty about how and where one could find partners for collaboration.

As a conclusion it can be noted, that there is will and need for collaboration, and that collaboration will benefit both teachers and students. The lack of collaboration structure is hindering the encountering of school and other actors. Therefore the director of culture of Ylivieska municipality is leading the work which aims to sort out the possibilities for establishing a post for community educator, who would be coordinating the collaboration between different actors. This thesis is going to be used as an argument for the necessity of such post. It is also necessary to make instructions to guide the collaboration.

Keywords: multi-professional collaboration, wide-ranging expertise, community learning, positive pedagogy, curriculum 2016

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO.....	6
2 UUSI OPETUSSUUNNITELMA VAATII KOULUA AVAUTUMAAN.....	7
2.2 Yhteisöllinen oppiminen.....	9
2.3 Positiivinen pedagogiikka.....	11
2.4 Moniammatillisuuden mahdollisuuksia ja haasteita kouluyhteistyössä.....	12
3 LAADULLISTA TOIMINTATUTKIMUSTA.....	13
3.1 Toiminnallinen kokeilu.....	14
3.2 Tiedonkeruumenetelminä teemahaastattelu ja havainnointi.....	14
3.3 Sisällönanalyysi.....	15
4 TAIDENÄYTTELY JA LUONTORETKET.....	16
4.1 Toiminnallisen osuuden suunnittelua.....	16
4.3 Toiminnallisen osuuden toteutus.....	19
5 TULOKSET.....	23
5.1 Kokeilu suhteessa opetussuunnitelmaan.....	23
5.2 Opettajien kokemat hyödyt.....	25
5.3 Opettajien havaintoja lapsista.....	27
5.4 Yhteistyön esteitä.....	28
6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	30
6.1 Kehittämisehdotuksia.....	31
6.2 Yhteisöpedagogin ammattitaidon hyödyntäminen perusopetuksessa.....	32

6.3 Pohdinta.....	32
.....	33
LÄHTEET.....	34
LIITTEET.....	36

1 JOHDANTO

Syksyllä 2017 Ylivieskan kulttuurijohtaja Katriina Leppänen antoi minulle idean alkaa selvittää, millä keinoilla kulttuurin tekijöiden ja koulun yhteistyötä saataisiin lisääntymään. Hän koki, että vaikka yhteistyön tarvetta olisi ja ideoita sen toteuttamiseksi, yhteistyö ei jostain syystä tahdo usein lähteä käyntiin. Lähdin selvittämään yhteistyön syntymistä ja sujumista edistäviä ja hankaloittavia tekijöitä. Näkökulmaksi valitsin opettajien näkökulman, sillä he ovat kontaktipinnassa koulun ja ulkopuolisten toimijoiden välillä. He ovat myös niitä, joita asia erityisesti koskee, tapahtuuhan yhteistyö heidän työpaikoillaan, ja keskiössä ovat heidän oppilaansa.

Opinnäytetyöni tilaajan Ylivieskan kulttuuripalveluiden vastuualueina ovat Ylivieskan kaupungin kulttuuri- ja museotoimen palvelut sekä niiden kehittäminen. Yhteistyötä tehdään kaupungin hallintokuntien, kolmannen sektorin sekä seudullisten kulttuuritoimijoiden kanssa taidekasvatuksen ja harrastustoiminnan mahdollistamiseksi. Kulttuuritalo Akustiikan ja muiden kulttuuritilojen ylläpidon lisäksi Ylivieskan kulttuuripalvelut järjestää alan tuki- ja neuvontapalveluita, erilaisia kulttuuritapahtumia, näyttelyitä ja konsertteja. (Ylivieskan kaupunki 2018.)

Opinnäytetyöni toiminnallisen osuuden eli kokeilun, jossa luontoteema otettiin mukaan yli oppiainerajojen, toteutin Rahkolan koulussa Ylivieskassa. Toiminnalliseen osuuteen kuului yhdistetyn ekaluokan (35 oppilasta) taidenäyttely ja kolme luontoretkeä. Kokeilun päätteeksi toteutin luokan opettajille ja koulunkäynninohjaajille teemahaastattelun. Rahkolan koulussa toimii kahdeksan yleisopetuksen luokkaa ja kolme pienluokkaa. Opettajia on 11 ja koulunkäynninohjaajia 16. Koulu pyrkii käyttämään sellaisia toimintatapoja, jotka ohjaavat lasta löytämään omat kykynsä ja vahvuutensa sekä toimimaan yhteisönsä jäsenenä. (Ylivieskan kaupunki 2018.)

Uusi opetussuunnitelma vaatii koulua avautumaan yhteiskuntaan ja ulkopuolisille toimijoille. *Moniammatillinen yhteistyö, laaja-alainen osaaminen ja yhteisöllinen oppiminen* ovat uuden opetussuunnitelman tavoitteita (Opetushallitus 2018) ja tämän opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä. Täydennän vielä tietoperustaa *positiivisen*

pedagogiikan käsitteellä, jossa oppilaan motivaatiota ja sitoutumista koulutyöhön lisätään kiinnittämällä huomio lapsen hyviin puoliin (Leskisenoja 2017, 107).

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Mitkä tekijät opettajien mielestä edistävät ja estävät yhteistyötä?
2. Millä keinoilla yhteistyötä voisi lisätä?

Näihin kysymyksiin etsin vastauksia laadullisella tutkimusotteella. Tiedonkeruumenetelminä käytän teemahaastattelua ja havainnointia, analyysimenetelmänä sisällönanalyysia.

2 UUSI OPETUSSUUNNITELMA VAATII KOULUA AVAUTUMAAN

Opetussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2016, 19–20) korostetaan sitä, että lapset kasvavat nykyään yhä moninaisemmassa maailmassa jossa tarvitaan yhä enenevässä määrin hyviä ja toisia arvostavia vuorovaikutustaitoja sekä itsensä ja näkemystensä ilmaisemisen keinoja. Niissä on maininta myös koulussa ja sen ulkopuolella tehtävän yhteistyön tärkeydestä, jotta oppilailla olisi mahdollisuus kokea ja luoda kulttuuria ja oppia samalla huomaamaan perinteiden ja kulttuurintuntemuksen vaikutus omaan hyvinvointiinsa. Koulutyön pitäisi olla sellaista, että mielikuvituksen käyttö ja kekseliäisyys olisivat sallittuja ja niihin rohkaistaisiin. (Norrena 2015, 35–36.) Kaikilla meillä on luonnostaan valtavasti kapasiteettia luovuuteen, mutta haasteena on tämän luovuuden kehittäminen ja käyttöönotto jokapäiväisessä elämässä. Luovuus ei ole vain joidenkin harvojen juttu, vaan se koskee meitä kaikkia. (Robinson 2011, 3.) Tällaista luovuutta harjoittelimme opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa, luontoretkillämme ja näyttelyprojektimme aikana.

Uusi opetussuunnitelma vaatii koulua avautumaan enemmän muiden toimijoiden suuntaan yhteiskunnassa. Opetussuunnitelmassa ohjataan yhteistyöhön koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Yhteistyötä tarvitaan sen mukaan oppimisympäristöjen monipuolisuuden turvaamiseen ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamiseen. (Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry 2018.)

Opettaja on kuitenkin laajan tehtävän edessä, jos hänen täytyy selvitä yksin. Yksittäinen opettaja ei voi hallita tai osata kaikkea, eikä tarvitsekaan. On haasteellista tuoda luovuutta tai kulttuurista näkökulmaa esimerkiksi luonnontieteellisiin aineisiin samalla, kun opettaa asiasisältöjä. Lisäksi opettajien kiinnostus ja taidot käyttää luovia keinoja vaihtelevat. Koulun ulkopuolelta löytyy uutta näkökulmaa ja uusia ideoita. Jos halutaan valmistaa oppilaita tulevaan työelämään ja kartuttaa heidän työelämätaitojaan, tulee opetusta laajentaa luokkahuoneen ulkopuolelle, jolloin oppilaat ymmärtävät olevansa osa isompaa kokonaisuutta, johon heillä on myös mahdollisuus vaikuttaa. Näin oppilaat voivat oppia rakentamaan ihan uusia ratkaisumalleja ja jopa työmahdollisuuksia. (Norrena 2015, 52).

Koska olen itse ollut lapsesta asti mukana erilaisessa taiteen tekemisessä musiikista teatteriin, on minulle luontevaa korostaa opinnäytetyössäni kulttuurin tekemisen ja kokemisen tärkeyttä myös osallisuuden tunteen kehittymisessä. Omat myönteiset kokemukseni, esimerkiksi kohonneen itseluottamuksen muodossa, ovat vaikuttaneet opinnäytetyöni aiheen valintaan ja johdattaneet kehittämään taiteen käyttöä osallisuuden edistäjänä koulussa.

2.1 Laaja-alainen osaaminen ja opetuksen eheytyminen

Opetussuunnitelman perusteiden uudistamisen aiemmissa vaiheissa puhuttiin kansalaisen taidoista. Näitä taitoja kutsutaan nykyään laaja-alaiseksi osaamiseksi. Idea eri oppiaineiden rajoja rikkovista opetuksen sisällöistä ei ole uusi. Perusopetuksen perusteissa oli vaatimus aihekokonaisuuksien käytöstä opetuksen eheyttäjänä, mutta tämä laaja-alaisen oppimisen edeltäjä painottui kuitenkin edelleen pääasiassa oppisisältöihin. Laaja-alainen osaaminen taas on yhdistelmä arvoista, taidoista, tiedoista ja tahdosta, jolloin osaaminen on kokonaisvaltaisempaa ja oppiainerajoista ja oppimisympäristöstä vähemmän riippuvaista. Tavoitteena on opetuksen eheyttäminen eli opetuksen sirpaleisuuden vähentäminen ja oppiainerajoja ylittävien kokonaisuuksien luominen. Hankittujen tietojen ja taitojen tulee olla hyödynnettävissä oikeassa elämässä. Myös koulun avaaminen ulkopuolisille toimijoille on osa laaja-alaisuutta. (Norrena 2015, 17–25.)

Opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa toteutimme kaksi koulun ulkopuolelle sijoittuvaa kokonaisuutta: taidenäyttelyn ja luontoretket. Lisäksi veimme luontoteemaa myös luokkaopetukseen ympäristötiedon, kuvaamataidon ja liikunnan tunneille. Tä-

män tarkoituksena oli herättää oppilaissa oma, luontainen uteliaisuus ja kiinnostus oppia uutta sekä tarjota sellaisia tietoja ja taitoja, joille on aidosti käyttöä myös koulun ulkopuolisessa elämässä. Yksi tällainen taito on kyky tehdä yhteistyötä. Hyvät sosiaaliset taidot ovatkin yksi mielenterveyttä suojaavista tekijöistä ja siksi niitä on hyvä saada harjoitella ryhmässä (Kosonen 2017, 152).

Opetuksen eheyttäminen on tärkeää oppilaan sisäisen motivaation herättämiseksi. Oppilas ei opiskele opettajaa miellyttääkseen tai hyvien arvosanojen vuoksi vaan itseään varten. Eheyttäminen vaatii kuitenkin eri aineiden opettajilta yhteistyötä niin suunnittelussa, toteuttamisessa kuin arvioinnissakin. Näin toimien päästään opittavan asian eheään ja kokonaisvaltaiseen ymmärrykseen. (Cantell 2015, 12.)

2.2 Yhteisöllinen oppiminen

Yksi yhteisöllisen oppimisen tavoite on, että jokainen koululainen löytäisi oman vahvuutensa ja lahjakkuutensa uteliaisuuden, intohimon ja yhdessä toimimisen kautta. Yhteistoiminnallisuuden tavoitteena on, että mitä oppilaat tekevät yhdessä tänään, sen heistä jokainen osaa tehdä huomenna itsekseen. Tämä edistää oppimista enemmän kuin että jokainen puurtaa itsekseen ja kilpailee muiden kanssa oppimistuloksissa. (Hellström, Johnson, Leppilampi & Sahlberg 2015, 18–19; 230.)

Yhdessä toteutettava taideprojekti, kuten näyttely, on mielestäni juuri sellaista toimintaa, jossa on mahdollista saada onnistumisen elämyksiä. Oman työn näkeminen osana näyttelyä voi olla lapselle ikimuistoinen kokemus. Tämä tuli ilmi myös teema-haastattelussa opettajien havainnoissa. Samalla voi oppia puhaltamaan yhteen hiileen yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Se lisää myös osallisuutta, että oppilas voi kouluaikana tutustua taiteen tekemiseen ja tekijöihin, koska kaikilla ei ole siihen mahdollisuutta vapaa-ajallaan. Yhdessä tekeminen ja koulun ulkopuolelta tuleviin taiteentekijöihin tutustuminen lisää koululaisten sosiaalista pääomaa ja voi myöhemmin vaikuttaa jopa ammatinvalintaan. Kun saa kerättyä pienestä pitäen verkostoa, ovat neuvot ja apu helpommin saatavilla tulevaisuudessa.

Sosiaaliset taidot, kuten vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaidot, eivät voi kehittyä, ellei saa mahdollisuutta harjoitella niitä muiden kanssa. Vuorovaikutustaidot ovat koko ajan tärkeämmässä asemassa sekä työelämässä että vapaa-ajalla. Osallistumalla yhteisiin tapahtumiin ja ihan tavallisiin arjen vuorovaikutustilanteisiin voi oppia

myös paljon itsestään ja löytää itsestään uusia vahvuuksia ja kehittämisen kohteita. Ihmiset toimivat toisilleen peleinä, antavat toisilleen palautetta ja parhaimmillaan vahvistavat yhteenkuuluvuuden ja tasavertaisuuden tunnetta. Innostaminen pyrkii purkamaan ihmisten välistä hierarkiaa ja vahvistamaan sellaisia suhteita, jotka lisäävät valinnanvapautta ja sitä kautta mahdollisuuksia itse ohjata elämänsä haluaansa suuntaan. Innostaja ei opeta eikä ohjaa vaan aktivoi yksilön omaa halua kehittyä ja tukee häntä tässä prosessissa. (Kurki 2000, 25.) Vaikka me aikuiset olimmekin kokeilussa opettajien ja ohjaajien roolissa, luokkahuoneen ulkopuolella olimme kuitenkin enemmän kanssakokijoita, yhtä innoissamme kaikesta kuin lapsetkin. Toimimme kaikki innostajina toinen toisillemme.

Pysyvää toiminnan muutosta ja henkilökohtaista kehitystä ei voi ulkopuolelta antaa. Siihen täytyy motivoitua. Sosiaalinen ympäristö voi kuitenkin ratkaisevasti vaikuttaa motivaation heräämiseen (Salmela-Aro & Nurmi 2017, 54). Kasvatusfilosofi John Dewey (1859-1952) korosti ihmisen kasvun perustuvan ennen kaikkea kokemiseen ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen muiden ihmisten kanssa, siis yhdessä tekemiseen. Tällaisen oppimisen paras palkkio on jatkuvasti lisääntyvä kyky kasvuun, mutta ilman oppijan omaa aktiivisuutta tämä ei ole mahdollista. Omaehtoinen aktiivisuus taas ei ole ilman vapautta mahdollinen, joten tarvitaan sopiva yhdistelmä omaa valintaa ja yhteistä tekemistä. (Paalasmaa 2016, 91.) Luontoretkillä ja näyttelyn valmistamisen eri vaiheissa lapset saivat kehyksen jonka sisällä toimia mutta muuten he saivat vapaasti tehdä havaintoja ympäristöstään ja valmistaa näyttelyyn juuri sellaisia töitä kuin itse halusivat. Herättelimme opetushenkilökunnan kanssa lasten uteliaisuuden ja tarjosimme välineitä ja ympäristön missä toimia. Oppilaat käyttivät tilaisuuden hyväkseen ja olivat aktiivisia sekä retkillä että näyttelyn sisällön tuottamisessa.

Oppilaat innostuivat havainnoimaan lähiympäristöään (Kuva 1).

2.3 Positiivinen pedagogiikka

Eliisa Leskisenojan (2017) mukaan myönteiset tunnekokemukset ja tyytyväisyys koulussa lisäävät sekä oppilaiden hyvinvointia että koulumenestystä. Opetuksen mielekkyyttä ja merkityksellisyyttä voidaan lisätä oppijalähtöisellä otteella oppilaan omat vahvuudet ja mielenkiinnon kohteet huomioon ottamalla. Perusopetus on aikaa, jolloin rakennetaan tulevan koulupolun perustaa. Siksi on tärkeää, että oppilaalle pyritään luomaan myönteinen käsitys itsestään ja osaamisestaan, jolloin motivoituminen koulunkäyntiin helpottuu. (Sointu, Virtanen, Lappalainen & Hotulainen 2017, 111.)

Opetuksen tekee mielekkäämmäksi myös se, että se on ajanmukaista, oppilaan omaa aktiivisuutta tukevaa ja sen tarkoituksena on antaa konkreettisia taitoja ja tietoja oppilaan omaa tulevaa elämää varten. Koulutyö voi olla kivaa ja silti – tai ehkä juuri siksi – myös tuloksellista. Positiivisella otteella kouluyhteisössä ei tarkoiteta sitä, että pitää olla aina kivaa tai ettei oppilas joudu rasittamaan itseään. Eikä sillä tarkoiteta myöskään sitä, että aina ajatellaan positiivisesti. Realistinen suhtautuminen negatiivisine tunteineen on parempi vaihtoehto pyrittäessä kohti tuloksia ja päämääriä. Samalla opitaan myös sitä, että kaikki tunteet ovat sallittuja kouluyhteisössäkin ja niiden kanssa opitaan olemaan. Haastavistakin tunnetiloista selvitään. (Leskisenoja 2017, 12).

Positiivinen ote on tärkeässä osassa tässä projektissa, koska on tarkoituksena löytää ja vahvistaa lasten vahvuuksia ja kykyä toimia yhteisön jäsenenä. Lapset ovat erilaisia oppijoita. Luokanopettaja Maarit Korhonen (2014) kertoo kokemuksistaan siitä kuinka moni lapsi oppii liikkumalla tai tekemällä, eikä siksi menesty perinteisessä, paikallaan istumiseen perustuvassa luokkaopetuksessa. Näin hukataan lasten lahjoja, jotka jäävät löytymättä ja lapsiin istutetaan huonommuuden tunnetta. Monipuoliset oppimisympäristöt tarjoavat niille oppilaille, jotka eivät pääse loistamaan perinteisessä luokahuoneopetuksessa, mahdollisuuden näyttää osaamistaan. Erityisesti näille lapsille toivon pääsevänä antamaan runsaasti onnistumisen kokemuksia ja positiivista palautetta projektimme aikana. Kyky kiinnittää huomiota oppilaan hyviin puoliin voimaannuttaa oppilasta, sitouttaa koulutyöhön ja lisää sisäistä motivaatiota (Leskisenoja 2017, 12, 107).

2.4 Moniammatillisuuden mahdollisuuksia ja haasteita kouluyhteistyössä

Moniammatillisessa yhteistyössä eri alojen ammattilaiset, joilla on yhteinen työ, tehtävä tai ongelma, pyrkivät integroimaan osaamisensa. Tiedon ja osaamisen näkökulmia tuodaan yhteen, jotta saadaan mahdollisimman kokonaisvaltainen käsitys ja ymmärrys asiasta. Moniammatillinen yhteistyö edellyttää tekijöiltään mm. tiedon jakamisen ja vastaanottamisen taitoa, vastuunottokykyä, halukkuutta oppia samalla kun toimii asiantuntijana ja kykyä väljentää ammatillisia rajojaan. (Isoherranen 2005, 14, 17.)

Moniammatillinen yhteistyö on ollut pitkään osa koulun arkea esimerkiksi oppilashuollossa. Oppilashuoltoryhmän asiantuntijat muodostavat oppilaan tilanteesta kokonaiskuvan paremmin kuin yksittäinen toimija tekisi, koska näkökulmia on enemmän (Niskala 2013, 3). Moniammatillinen yhteistyö ei siis ole kouluilla uusi juttu. Monesti kuitenkin yhteistyöhön tartutaan vasta kun oppilaalla ilmenee sopeutumattomuutta kouluun tai muita koulunkäynnin ongelmia. Samalla päättäväisyydellä voitaisiin tehdä ennaltaehkäisevää työtä yhteistyössä esimerkiksi yhteisöpedagogien kanssa toiminnallisia menetelmiä käyttäen. Näin ongelmia ei ehkä ehtisi päästä syntymäänkään.

Valitettavasti opettajilla on usein koulussa kiire, koska heillä on paljon muutakin huolehdittavanaan kuin oppisisältöjen opetus. Yhteisen ajan puute voi hankaloittaa

moniammatillisen yhteistyön onnistumista, jos ei aikaa yhteiselle suunnitellulle löydy. Toimiva yhteistyö ei ole mahdollista ilman yhdessä muodostettua visiota siitä, mihin suuntaan ollaan menossa ja mitä aiotaan tehdä. Siksi tarvitaan yhteistä aikaa. Keskinäisen kunnioituksen ja arvostuksen puute voi muodostua esteeksi yhteistyölle, samoin motivaation puute ja vääränlaiset asenteet. (Kolehmainen & Lahtinen 2014, 114.)

3 LAADULLISTA TOIMINTATUTKIMUSTA

Tämän toiminnallisen opinnäytetyöni olen toteuttanut laadullista tutkimusotetta käyttäen. Valitsin laadullisen tutkimusotteen, koska haluan löytää ratkaisuja olemassa olevaan, koulun ja kulttuuripalvelujen yhteistyön käynnistymisen ongelmaan. Jotta yhteistyötä koulussa voi kehittää, täytyy ensin muodostaa kokonaiskuva siitä, millaiset erilaiset tekijät tai asiat vaikuttavat yhteistyöhön, sen käynnistymiseen ja sujumiseen. Tällaisiin kysymyksiin vastauksia antaa laadullinen tutkimusote. Tarvitaan tietoa siitä, miten yhteistyöhön osallistujat sen kokevat ja miten he erilaisissa tilanteissa toimivat. Siten oli luontevaa valita tiedonkeruumenetelmiksi opettajien haastattelu jahavainnointi. Näillä menetelmillä hankittua aineistoa analysoimalla ja tulkitsemalla muodostan kokonaiskuvan kehittämisen tarpeesta ja suunnasta. Laadullinen tutkimusote mahdollistaa useiden erilaisten tulkintojen tekemisen samasta aineistosta sen mukaan, mikä näkökulma valitaan (Kananen 2012, 116). Tämän kehittämistyön näkökulmaksi valitsin opettajien näkökulman. Toiminnalliseen osuuteen ja sitä seuraavaan haastatteluun osallistuvien opettajien ja ohjaajien määrä on suhteellisen pieni (viisi osallistujaa), jolloin aineisto olisi myös liian vähäinen määrällistä tutkimusta varten. (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Ylänne & Paavilainen 2011, 81–85.)

Kehittämistyössäni on piirteitä kehittämistutkimuksesta, mutta toimintatutkimus kuvaa mielestäni työtäni parhaiten. Mietin aluksi mahdollisuutta tehdä opinnäytetyö kehittämistutkimuksena, mutta sen edellyttämät luotettavat alku- ja loppumittaukset tuntuivat tässä tapauksessa liian haasteellisilta toteuttaa. Pyrin löytämään ratkaisuja ongelmaan tuomatta vastauksia ulkopuolelta, ja tutkimus on osa ongelman ratkaise-

miseen tarvittavaa prosessia (Ronkainen ym. 2011, 69). Opinnäytetyössäni sekä tutki- taan että kehitetään. Olen itse aktiivinen toimija, joka tekee yhteistyötä tutkimuksen kohteena olevan yhteisön eli opetushenkilökunnan kanssa, en ulkopuolelta toimiva tutkija. Teemahaastattelun tuloksista saamani tiedon avulla pyrin toteuttamaan muu- toksen eli kehittämään yhteistyörakenteen koulun ja yhteistyökumppaneiden välille.

3.1 Toiminnallinen kokeilu

Toiminnallisessa osuudessa myös opettajat ja ohjaajat osallistuivat toiminnan suun- nitteluun ja järjestelyihin eli siihen, millaiseksi toiminnallinen osuus muotoutuu. He eivät ole vain tutkimuksen kohteena vaan aktiivisia osallistujia, ja se onkin yksi toi- minnallisen tutkimuksen erityispiirteitä (Ronkainen ym. 2011, 69).

Opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa pyrin tarjoamaan opettajille ja oppilaille kokemuksen onnistuneesta yhteistyöprojektista, jotta opettajat saivat jotain konk- reettista, minkä perusteella muodostaa mielipiteitä yhteistyöstä haastattelua varten. Samalla sain itse kokemusta ja tilaisuuden havaintojen tekoon. Kokeilu on hyvä tapa saada selville, toimiiko jokin asia vai ei. Kokeilukulttuuria voidaankin pitää yhtenä kehittämistyön lähestymistapana. (Lindholm & Viitanen 2018). Kokeilu koostuu tai- denäyttelystä, luontoretkestä sekä luontoteeman ulottamisesta yli oppiainerajojen.

3.2 Tiedonkeruumenetelminä teemahaastattelu ja havainnointi

Toiminnallisen osuuden päätteeksi toteutin ryhmähaastattelun, jossa opettajat ja oh- jaajat kertoivat omia kokemuksiaan yhteisestä kokeilustamme. Ryhmähaastattelu tuntui minusta tässä tapauksessa luontevalta tiedonkeruumenetelmältä, koska kysei- sen luokan opettajat tekivät tiivistä yhteistyötä avustajineen, kokeilun suunnittelusta alkaen. Haastateltavien ryhmä oli myös johdonmukaista rajata näihin viiteen kokei- lussa mukana olleeseen. He ovat niitä, joita tämä kehitystyö koskee, ja heillä on oma- kohtaista tietoa ja kokemusta asiasta (Kananen 2015, 81). Tämän tiedon avulla voin lisätä ymmärrystä ilmiöstä ja ihmisistä, joita se koskee.

Valitsin puolistrukturoidun haastattelun eli teemahaastattelun, koska halusin, että keskustelun edetessä heräävät uudet kysymykset johdattelevat haastattelun kulkua mahdollisimman paljon tietoa tuottavaan suuntaan. Tällainen tutkimuksen tapa on

hyödyllinen myös siinä mielessä, että se antaa siihen osallistuvalla ryhmälle mahdollisuuden keskustella projektista vapaasti keskenään. Haastateltavat pääsevät heti kommentoimaan toistensa kokemuksia ja esittämään omia näkökantojaan, mikä voi lisätä me-henkeä, jos kokemukset ovat yhteneväisiä. Yhteishengen vahvistuminen voi parhaassa tapauksessa lisätä haastateltavien motivaatiota toteuttaa kehitystyön tuloksena syntyneitä uusia tapoja toimia. Koska keskusteluun osallistui kaksi opettajaa ja kolme koulunkäynninohjaajaa, oli huolehdittava, että kaikkien kokemukset ja mielipiteet tulevat kuulluiksi. Myös asiassa pysymistä tarkkailin ja johdatin keskustelua uusiin teemoihin. (Vilkka 2005, 103–104). Tallensin haastattelun nauhurilla litterointia varten.

Suunnittelin haastattelun teemarungon niin, että saisin keskustelua aikaiseksi ainakin seuraavista teemoista:

1. Kokeilu suhteessa uuteen opetussuunnitelmaan
2. Opettajien kokemuksia kokeilusta
3. Yhteistyön haasteita
4. Opettajien ja ohjaajien havaintoja lapsista

Opinnäytetyöni toiminnallisen osuuden aikana tein havaintoja osallistuvana havainnointina. Havainnointi oli yleisluontoista, koska en etukäteen tiennyt mihin erityisesti kiinnittäisin huomiota (Kananen 2015, 79). Kirjasin havaintojani kokemastani ja näkemästani ylös lähinnä avainsanoina ja lyhyinä kuvauksina. Havaintoni ovat kuitenkin opinnäytetyöni aineistossa täydentävässä roolissa. Työn pääasiallisena aineistona käytän teemahaastattelun tuottamaa materiaalia, koska työni keskiössä on opettajien näkökulma.

3.3 Sisällönanalyysi

Aloitin aineiston käsittelyn kuuntelemalla ryhmähaastattelun äänitettä useaan kertaan sekä litteroin haastattelun sanasta sanaan analysoinnin helpottamiseksi ja selkeyttämiseksi. Tämän jälkeen tulostin aineiston ja luin sitä, kunnes siitä alkoi hahmottua neljä selkeää teemaa:

1. Opettajien kokemuksia siitä, mitä hyötyä projektista on ollut heille
2. Projekti suhteessa uuteen opetussuunnitelmaan
3. Opettajien havaintoja lasten reaktioista kokeilun aikana
4. Yhteistyön mahdollisia esteitä

Teemoittelun jälkeen valitsin jokaiselle teemalle oman värin ja merkitsin yliviiwaustusseilla, mihin teemaan kukin puheenvuoro tai sen osa liittyy. Tämän jälkeen kokosin vielä samoilla väreillä merkityt puheenvuorot omiksi tiedostoikseen. Näin minulla oli neljä tiedostoa, joihin haastattelun sisältö oli ryhmitelty teemoittain. Vielä aukikirjoitusvaiheessa jouduin kuitenkin sijoittamaan joitakin haastateltavien lauseita uudelleen, eri teeman alle, koska ne työn edetessä alkoivatkin avautua minulle eri merkityksessä kuin alun perin olin ymmärtänyt. Jotkin ilmaisuista sopivat lisäksi useampaan teemaan. Laadullinen tutkimusote on joustava: jopa koko analyysimenetelmää voidaan vaihtaa jos aiemmin valittu tapa ei tuota tulosta (Kananen 2012, 116). Aineistosta sain vastauksia tutkimuskysymyksiini. Käsittelen niitä tarkemmin tuloksia käsittelevässä luvussa.

4 TAIDENÄYTTELY JA LUONTORETKET

4.1 Toiminnallisen osuuden suunnittelua

Keskustelin kesäkuussa 2017 Rahkolan koulun ekaluokan opettajan kanssa mahdollisuudesta tulla hänen luokkaansa tekemään opinnäytetyöni toiminnallista osuutta. Opettaja kertoi, että he ovat juuri päättäneet toisen luokanopettajan kanssa yhdistää voimansa ja poistaa väliseinän kahden ekaluokan väliltä. Suunnitelmissa oli opettaa molempia luokkia yhtä aikaa kahden luokanopettajan ja kahden koulunkäynninohjaajan voimin. Osa opetuksesta tapahtuisi kuitenkin pienemmissä ryhmissä. Opettaja innostui ideastani, mutta päätimme, että rauhoitamme syyslukukauden alun, jotta yhdistetyn luokan toiminta ehtii asettua uomiinsa.

Pääsin tutustumaan tähän yhdistettyyn luokkaan 12.11.2017, jolloin vein luokan seinälle valokuvataulut saukosta, koskikarasta ja mustakurkku-uikusta. Samalla kerroin opinnäytetyöstäni ja yhteisen projektimme kulusta ja sisällöstä. Tarkkaa suunnitel-

maa tässä vaiheessa ei vielä ollut, koska halusin antaa opinnäytetyöhön kuuluvalla kokeilulla tilaa muotoutua yhteisen matkamme edetessä. Tässä vaiheessa selvää oli kuitenkin se, että halusin luontoteeman ulottuvan yli oppiainerajojen, järjestää yhteisen luontoaiheisen taidenäyttelyn lasten kanssa ja tehdä luokan kanssa retkiä lähiluontoon. Pääsin hyvin sisälle luokan arkeen, kun sain toimia kahden viikon ajan toisen luokanopettajan sijaisena tämän ollessa sairauslomalla. Tämä antoi myös mahdollisuuden osallistua enemmän tuntien sisältöjen suunnitteluun. Yhteisissä keskusteluissamme opettajien ja ohjaajien kanssa ideoimme kokeilun sisältöä ja mietimme, millaisia luontoaiheita voitaisiin eri oppiaineisiin sisällyttää. Päädyimme ulottamaan luontoteeman ainakin kuvaamataidon, ympäristötiedon ja liikunnan tunneille. Luontoteema voi olla mukana myös välitunneilla, jos lapset näin itse haluaisivat. Moniammatillisen yhteistyön onnistumisen kannalta tärkeää onkin, että on aikaa suunnitella toimintaa yhdessä, päättää yhdessä toiminnan suunnasta ja luoda yhteinen visio (Kolehmainen & Lahtinen 2014, 114).

Opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa luon asetelman, jonka avulla voin saada tietoa yhteistyön haasteiden ratkaisemiseksi. Saan omakohtaista kokemusta siitä, mihin asioihin kannattaa kiinnittää huomiota, jotta yhteistyöprojektit saadaan jouhevammin käyntiin ja ne aidosti hyödyttävät kaikkia osapuolia. Lisäksi kokeilun perusteella opettajat pystyvät kertomaan, mitkä asiat ovat heidän kannaltaan hyödyllisiä yhteistyöprojekteissa. Myös heidän kannaltaan kielteiset asiat on mahdollista tunnistaa kokeilun aikana. Opettajien havainnot lasten reaktioista ovat myös osa aineistoa.

Pyrin tekemään toiminnallisesta osuudesta mahdollisimman toimivan suunnitelmalla sen hyvin etukäteen, mutta en liian valmiiksi, sillä opettajien osallistuminen laaja-alaisen oppimiskokonaisuuden suunnitteluun on lopputuloksen onnistumisen kannalta tärkeää. Moniammatillisella yhteistyöllä kaikki asiantuntijuus tulee käyttöön, ja koska opettajat ovat kouluarjen sujumisen tuntijoita, vältetään siltä, ettei kokeilu kaadu sellaisiin arjen asioihin joita ulkopuolelta tullut ei osaa ottaa huomioon. Jotta opiskeltava kokonaisuus saadaan eheäksi, monialaiseksi oppimiskokonaisuudeksi, edellyttää se yhteistyötä sekä suunnittelussa, toteuttamisessa että arvioinnissa (Cantell 2015, 14).

1. Kuvaamataito

Jo opinnäytetyön suunnittelun alkuvaiheessa tavoitteenani oli, että järjestämme yhdessä Rahkolan koulun ekaluokkalaisten kanssa pienimuotoisen taidenäyttelyn Ylivieskatalo Akustiikassa. Kulttuurijohtaja Katriina Leppänen lupasi tilan maksutta käyttöömmekulttuurikeskuksen yläkerran aulasta, mikä mahdollisti näyttelyn viemisen laadukkaaseen näyttelytilaan, jossa mahdollisimman moni sen näkee. Samalla lapset pääsevät tutustumaan kulttuurikeskukseen. Jo ensimmäisellä vierailullani luokassa (7.11.2018), ripustin 3 valokuvataulua luokan seinille. Tavoitteena oli inspiroida oppilaita piirtämään, maalaamaan tai muotoilemaan omat luontoaiheiset teoksensa näyttelyä varten. Kuvat valitsin niin, että ne kuvaavat omassa kaupunkiluonnossamme esiintyviä lajeja. Ne ovat mustakurkku-uikku, saukko ja koskikara, joista mustakurkku-uikku on uhanalainen. Olen itse kuvannut nämä eläimet vuosien varrella liikkeessani kamerani kanssa jokivarressa keskellä kaupunkia. Kuvien tavoitteena oli lasten oma oivallus heidän lähiluontonsa ihmeellisyydestä.

2. Liikunta

Päätimme tehdä kävelyretkiretkiä liikuntatunnilla joen rannassa kulkevaa kevyenliikenteenväylää pitkin ja samalla kertoa juuri siellä kuvatuista, saukosta ja koskikarasta. Kevättalvella meillä on myös hyvät mahdollisuudet nähdä nuo lajit tai ainakin niiden jälkiä. Silloin aiheesta muodostuu kiinnostava kokonaisuus, ja konkretian kautta lapsen motivaatio oppia saukon tai koskikaran elintavoista kasvaa. Samalla saamme liikuntaa ja opettelemme ryhmässä kulkemista ja liikennesääntöjä, varsinkin kun koulun läheisyyteen on tullut kesän aikana kahdet uudet liikennevalot. Päätimme myös etsiä teemaan sopivia eläinaiheisia pelejä ja leikkejä.

3. Ympäristötieto

Ympäristötiedon tunnilla käsittelemme tarkemmin luonnossa liikkumisen etikettiä ja mietimme keinoja, joilla voimme auttaa uhanalaisia lajeja selviämään. Tämä voi tapahtua luokkatyöskentelynä. Kestävän kehityksen teema tulee luontevasti käsiteltyksi samassa kokonaisuudessa. Opettajat ja ohjaajat ovat suunnitelleet lapsille myös kevätseurantalomaketta, johon he saavat merkitä havaintonsa kevään etenemisestä.

4.3 Toiminnallisen osuuden toteutus

1. Näyttely ja sen valmistelu

Varsinainen kokeilu koululla alkoi 7.11.2017, jolloin olin ensimmäisen kerran mukana luokkatyöskentelyssä. Ripustin luokan seinille valokuvataulut, joiden tarkoituksena oli johdatella lapsia luontoteemaan ja toimia inspiraation lähteinä teoksiin, joita lapset alkoivat valmistaa näyttelyä varten kuvaamataidon tunneilla. Samalla kerroin lapsille tulevasta yhteisestä näyttelystä.

Marras- ja joulukuun 2017 aikana lapset tekivät kuvaamataidon tunneilla erilaisia töitä näyttelyä varten. He saivat itse valita mitä haluavat piirtää tai maalata, kunhan se liittyy luonto-teemaan. Maalausten ja piirrosten lisäksi lapset muotoilivat siilejä massasta ja pienistä oksista, joita opettaja oli aiemmin kerännyt luonnosta materiaaliksi. Päätimme ottaa mukaan näyttelyyn myös lasten aiemmin tekemiä luontoaiheisia töitä. Lapset saivat itse päättää, mitkä omat työnsä he halusivat näyttelyyn mukaan. Useat lapset kuvasivat piirroksissaan samalla ajanjaksolla ympäristötiedon tunneilla aiheina olleita eläimiä, erityisesti saukkoa.

Kuvaamataidon tunneilla valmistettiin teokset näyttelyä varten (Kuva 2).

Kokosin lasten töistä näyttelyn Ylivieskatalo Akustiikan yläkerran aulaan. Siili-teoksista kokosin kaikkien lasten yhteisen taideteoksen, jossa 35 siiliä horroisti aiemmin syksyllä opettajan keräämistä, syksyn väreissä loistavista vaahteranlehdistä tehdyssä pesässä. Muut työt ripustin seinälle viritettyyn naruun pyykkipojilla ja kahteen sermiin. Myös luokassa inspiraationa olleet valokuvataulut ripustin näyttelyyn. Näyttely

sai nimensä Käsi kädessä -nimisestä kipsityöstäni, jonka sijoitin toivottamaan näyttelyvieraat tervetulleeksi.

Vietimme näyttelyn avajaisia 9.1.2018. Lapset, opettajat ja koulunkäynninohjaajat kävelivät koululta Akustiikkaan, jossa olin heitä vastaanottamassa. Toivotin heidät tervetulleeksi kättelemällä jokaisen. Tämän jälkeen pidin juhlapuheen, jossa välitin kulttuurijohtaja Katriina Leppäsen terveiset ja onnittelut taiteilijoille. Hän oli juuri tuona päivänä työmatkalla. Puheessa korostin yhteistyön merkitystä näyttelyn aikaansaamiseksi: jos yhdenkin lapsen työ puuttuisi, näyttely ei olisi enää samanlainen. Puheen jälkeen nautimme pillimehua ja keksejä sekä tutustuimme näyttelyyn. Paikalle tullut paikallislehden toimittaja haastatteli lapsia, opettajia ja minua sekä otti valokuvia. Lapset ihastelivat omia ja toistensa töitä ja olivat silmin nähden ylpeitä niistä. Keskustelua syntyi, ja aulan täytti iloinen puheensorina. Noin tunnin kestäneen tilaisuuden jälkeen lapset opettajineen lähtivät kävellen takaisin koululle. Näyttely jatkui vielä 31.1. 2018 asti, jolloin purin näyttelyn ja palautin taideteokset takaisin koululle. Muistoksi taidenäyttelystä oppilaat saivat kunniakirjat todistusten jaon yhteydessä keväällä (Liite 1).

Taidenäyttelyn avajaisissa oli myös lehdistöä paikalla (Kuva 3).

2. Ympäristötiedon tunnit

Marras- ja joulukuussa käsittelimme ympäristötiedon tunneilla luonnossa liikkumisen etikettiä ja tutustuimme paremmin saukon, mustakurkku-uikun ja saukon elämään. Katsoimme YouTube-videoita näistä eläimistä ja tutustuimme niiden elintapoihin ja ravintoon. Lapset esittivät innokkaasti kysymyksiä. Kerroin lapsille, mitä tarkoittaa, jos eläin on uhanalainen ja mietimme yhdessä, mitä voisimme tehdä niiden eläinten hyväksi, joita on vain vähän jäljellä. Nämä yhteiset keskusteluhetket toimivat valmisteluna kevään luontoretkiä varten. Kun lähdemme luontoon, lapsilla on jo perustiedot valmiina bongattavista eläimistä ja luonnossa liikkumisen hyvistä tavoista. Omasta ympäristöstä huolehtiminen ja kestävä luonnon käyttö virkistäytymiseen ja ravinnon hankkimiseen kuuluu tärkeisiin arjen taitoihin. (Norrena 2015, 40.)

3. Luontoretket

Kevättalvella 2018 kävimme kolme kertaa retkellä Ylivieskan keskustan läpi virtaavan joen varressa. Kiersimme joka kerta saman, noin kilometrin mittaisen lenkin kevyen liikenteen väylää pitkin. Pysähtelimme tekemään havaintoja aina, kun joku havaitsi jotain mielenkiintoista. Otin luokasta kuvan jokaisella retkellä, aina samassa paikassa, jotta kevään etenemisen voi konkreettisesti nähdä kuvista myöhemmin. Otin myös muunlaisia kuvia retkiltä. Niitä opettajat voivat hyödyntää tulevaisuudessakin. Kuviin voi palata vuosienkin jälkeen, jolloin lapset voivat nähdä myös oman kasvunsa.

Jokaisen retken jälkeen kokoontuimme luokkaan keskustelemaan. Oppilaat saivat palautteen siitä, kuinka kulkeminen ja käyttäytyminen luonnossa sujui. Kertasimme myös, millaisia havaintoja retkellä teimme. On tärkeää miettiä ryhmässä myös sitä, mitä uutta opittiin ja miten sitä voisi tulevaisuudessa hyödyntää. (Hellström ym. 2015, 24.) Lapset keskustelivat innokkaasti ja arvioivat hyvin todenmukaisesti omaa käyttäytymistään liikenteessä ja luonnossa. Oman toiminnan reflektointi on yksi tärkeä ajattelun ja oppimisen taito (Norrena 2015, 32).

Ensimmäisellä luontoretkellä maa oli vielä valkoinen (Kuva 4).

Ensimmäisellä retkellä (4.4.2018) joki oli vielä jäässä, ja lumessa oli mahdollista nähdä saukon avannosta toiseen menevät jäljet. Lapsille konkretisoitui, että joella tosiaan elää saukkoja. Myös koskikaran näimme tällä ensimmäisellä retkellä kaukana jään reunalla. Otin kamerallani kuvan siitä ja näytin suurennetun kuvan lapsille suoraan kameran näytöltä. Tällä tavalla toimien jokainen sai nähdä, miltä koskikara näyttää läheltä katsottuna. Tällä retkellä muistuttelimme lapsia siitä, että joen jäälle ei saa edes keskitalvella mennä, koska jää on petollista sen alla menevien virtausten vuoksi.

Toisen retken teimme 19.4.2018 . Lumi oli kahdessa viikossa jo lähes kokonaan sulanut ja jäät joesta lähteneet. Lapset näkivät konkreettisesti kevään etenemisen ja luonnossa tapahtuneen muutoksen. Koululta mukaan otetut kiikarit helpottivat joelle ilmestyneiden telkkien, sorsien ja västäräkkien tarkkailemista. Tälläkin retkellä kuvasin bongattuja lajeja ja näytin lapsille niistä lähikuvia. Pystyimme näin tutkimaan lajien tuntomerkkejä tarkemmin. Lapset olivat innokkaita havainnoimaan ympäristöään ja selkeästi ymmärsivät jo paremmin retkien tarkoituksen. He olivat oma-aloitteisempia kuin ensimmäisellä retkellä ja kyselivät aktiivisesti lisätietoja havaintoihinsa liittyen. Matkalla takaisin koululle takaani jonosta kuului huudahdus:” *Tää on paras koulupäivä ikinä!*”

Huhtikuussa oli jo havaittavissa selviä kevään merkkejä (Kuva 5).

Kolmas retki (31.5.2018) tehtiin jo hyvin kesäisessä, suorastaan helteisessä säässä. Puut olivat täydessä lehdessä ja ruoho vihreää. Tiirat, perhoset ja kaikenlaiset hyönteiset olivat ilmestyneet bongattavaksi. Tämä retki oli myös yhteisen projektimme päätös, minkä kunniaksi söimme mehujäät vanhan myllyn edustalla jokirannassa. Palattuamme koululle kertasimme vielä luokassa koko yhteisen projektimme kulun näyttelyineen ja retkineen. Oppilaat osallistuivat keskusteluun innokkaasti. Lopuksi kiitin lapsia, opettajia ja koulunkäynninohjaajia hyvästä yhteistyöstä.

Toukokuinen retki tehtiin hellesäässä (Kuva 6).

5 TULOKSET

5.1 Kokeilu suhteessa opetussuunnitelmaan

”Tää on just sitä, mitä pitäis olla, että on joku teema ja sitten sitä tehdään eri oppiaineissa.”

Kuten sitaatti osoittaa, haastatteluun osallistuneet opettajat ja koulunkäynninohjaajat olivat sitä mieltä, että kokeilu vastasi hyvin opetussuunnitelman vaatimuksiin.

Koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta on lisännyt lasten liikkumista kuin itsestään. Lisäksi ympäristötiedon tunnilla käsitellyn aiheen tuominen uintitunneille saukkoleikin muodossa mainittiin yhtenä iloa tuottaneista opettajien omista ideoista, jotka oppiainerajoja rikkoen vastaavat opetussuunnitelman vaatimukseen opetuksen monialaisuudesta (Cantell. 2015,12.) Liikunnan lisääminen oli koettu myös helpommaksi toteuttaa, kun retkillä oivallettiin, miten lähellä luonto on koulua. Ei tarvitse lähteä bussilla kauemmaksi luontokohteisiin, sillä mielenkiintoisia asioita on tarjolla heti ovesta ulos astuttaessa. Se, että kaupunkiluonto on luontoa siinä missä muukin luonto, koettiin yhdeksi tärkeistä oivalluksista, joita kokeilu tuotti. Tätä oivallusta kuvaa seuraava sitaatti:

” Kun meillä on täällä kaupungissa luonto ihan vieressä, kun osaa katsoa.”

Lähiluonnossa liikkuminen koettiin hyväksi tavaksi tutustua lähiympäristöön, jolloin ympäristöasiat ja kestävä kehitys voitiin käsitellä luontevasti luonnossa liikkumisen lomassa. Ympäristötiedon tunneilla käsitellyt luonnossa liikkumisen periaatteita ja etikettiä harjoiteltiin käytännössä aidossa ympäristössä. Tämän koettiin tavoitellaan yhteneväiseksi opetussuunnitelman laaja-alaisen osaamisen sekä kestävän kehityksen korostamisen kanssa.

Opettajat kertovat olleensa projektin aikana yhteydessä koteihin Wilman kautta ja kertoivat, miten retket ovat sujuneet ja mitä siellä on tehty. Vanhemmat saivat tiedon esimerkiksi siitä, että ensimmäisellä retkellä oli ongelmia kävellä parijonossa ja noudattaa ohjeita. Kun seuraavilla retkillä nämä asiat korjaantuivat, myös se kerrottiin vanhemmille Wilman kautta. Vanhemmat saivat tietoa siitä, mitä koululla tapahtuu kokeilun aikana. Tämä mahdollisti koulussa käsitellyistä aiheista keskustelemisen myös kotona. Näyttelyn valmisteluvaiheessa opettajat myös kysyivät vanhemmilta, voivatko heidän lapsensa työt olla esillä näyttelyssä. Kodin ja koulun yhteistyön lisääminen on yksi uuden opetussuunnitelman tavoitteista. Haastattelussa todettiin kuitenkin, että vanhemmat eivät olleet projektin aikana oma-aloitteisesti yhteydessä kouluun päin projektia koskevissa asioissa, eivätkä antaneet siitä palautetta Wilman kautta.

Koulun avautumista ulkopuolisille asiantuntijoille pidettiin tervetulleena opetussuunnitelman tavoitteena.

” Erittäin antoisaa. Kun yks ei voi olla joka alan asiantuntija, niin on ihan huippua kun tulee joku asiantuntija ja tuo sen oman tietonsa tuonne näin mukavalla tavalla. Ihan huippua!”

Opettajien ja koulunkäynninohjaajien mielestä kokeilun tarjoamat uudet näkökulmat ja tieto ovat saaneet heissä aikaan luontoon kohdistuvaa uudenlaista tiedonjanoa, joka ulottuu myös työajan ulkopuolelle vapaa-aikaan. Samoin lapset ovat havainnoineet luontoa myös vapaa-ajallaan ja ovat kertoneet koulussa, mitä ovat luonnossa tehneet ja nähneet. Moniammatillisuuden avulla voidaankin koota yhteen useita eri näkökulmia koskien tietoa ja taitoja (Isoherranen 2009, 33). Sitä kuvaa seuraava sitaatti:

” Minusta on aivan ihanaa, että me saadaan jotakin uutta ja erilaista vähän. Se avaa uusia näkökulmia ja oon itsekin oppinut näistä eläimistä tämän projektin myötä.”

5.2 Opettajien kokemat hyödyt

Yhteinen kokeilu koettiin sisältörikkaaksi, tietoa lisääväksi ja syventäväksi kokonaisuudeksi. Yhteistä matkaamme kuvattiin positiiviseksi kokemukseksi, josta on jäänyt hyvä mieli. Lapset ovat oppineet tehokkaasti kokemisen kautta, jokainen lapsi esimerkiksi tietää nyt, mikä on saukko. Saukosta on tullut luokalle maskottieläin ja siihen liittyviä asioita aiotaan luokassa opiskella vielä lisääkin. Opettajat kertoivat saaneensa itsekin uutta innostusta ja motivaatiota käyttäen erilaisia työtapoja. Onnistunut yhteistyö voikin parhaimmillaan tuoda omaan työhön inspiraatiota ja uutta innostusta (Aira 2012, 128). Tästä esimerkkinä opettajan idea saukkoleikkien ottamisesta osaksi uintikäyntejä.

” Löytyi ihan sopivasti niitä juttuja, mitä tehtiin sitten uimahallilla, niin kuin se saukkoleikki.”

Saukosta tuli luokan maskottieläin (Kuva 7).

Retkillä ottamiani valokuvia on tarkoitus käyttää opetusmateriaalina myöhemmin. Niiden avulla voi sekä muistella retkiä että oppia uutta bongatuista eläimistä. Myös vuodenaikojen vaihtumisen merkit luonnossa haluttiin kuvien avulla kerrata, kuten seuraavat sitaatit osoittavat:

” Sitten vielä syksylläkin voidaan palata niihin, jos sää vaikka laitot niitä kuvia. Voidaan nähdä se vuodenaikojen vaihtelu siellä.”

” Joo, itteäkin kovasti kiinnostaisi nähdä ne kuvat että miten se maisema muuttui.”

Saukkoa yritettiin bongailla myös silloin, kun käveltiin uimahallilta takaisin koululle joen ylittävää siltaa pitkin. Retkillä lapset saivat harjoitella kävelemään parijonossa turvallisesti. Samalla opeteltiin liikennesääntöjä, sillä koulun viereen äskettäin ilmes-tyneissä liikennevaloissa oli vielä osalla lapsista opettelemista.

Oivallus siitä, kuinka lähellä luonto oikeastaan onkaan, tuli keskustelussa esiin. Kuinka helppoa on, kun ei tarvitse lähteä bussilla mihinkään vaan voi kävellen käydä tekemässä luontohavaintoja keskellä kaupunkia. Omalle ympäristölleen voi joskus sokeutua, eikä sen mahdollisuuksia huomaa ennen kuin joku muu kiinnittää niihin huomiota. Tätä oivallusta opettaja kuvasi näin:

” Joo, ei tartte mennä bussilla metsään tai johonkin, kun tulee vain tähän.”

Kokeilu on saamassa myös jatkuvuutta, sillä opettajat olivat halukkaita hyödyntämään jo koettua jatkossakin, kuten sitaatit osoittavat.

”Mehän voidaan tästä vielä jatkaa!”

”Ja jatketaan!”

5.3 Opettajien havainnot lapsista

Projektin alussa lapset olivat opettajien ja ohjaajien mielestä hieman hämillään, että mistä tässä kaikessa on kysymys. Osa lapsista oli myös vastahakoisia lähtemään retkille, koska he kokivat, että eivät jaksakaan kävellä. Kokeilun edetessä oppilaat kuitenkin reipastuivat ja olivat innokkaita lähtemään retkille. Kun innostus luonnon havainnointiin oli herännyt, moni lapsi halusi nähdä enemmän ja paremmin. Apuvälineiksi otettiin kiikareita koululta. Lapset alkoivat myös bongata oma-aloitteisesti kaikkea muutakin kuin eläimiä, ympäröivää luontoa kokonaisuudessaan. He myös innokkaasti kertoivat havainnoistaan koulussa kavereille ja koulun aikuisille. Laaja-alaisessa oppimisessa perusajatuksena onkin, että herätetään lapsen oma uteliaisuus sopivassa ympäristössä. Silloin oppilas myös oppii soveltamaan oppimaansa koulun ulkopuolellakin. (Norrena 2015, 22.)

Haastateltavat kertoivat, että lapset alkoivat käyttää enemmän mielikuvitustaan luontoretkillä. Vaikka saukkoa ei onnistuttu oikeasti näkemään, monenlaista havaintoa lapset kuitenkin saukosta tekivät.

”Sitten kun tulin takaisin töihin niin siellä oli heti tytöt, että: me nähtiin se saukko, pää näkyi! Ja ne oli ihan innoissaan.”

Joku oppilaista mietti, että onkohan saukon pesä vanhan myllyn alla ja häiriintyykö saukko, jos menee lähemmäksi. Mielikuvituksen rikastuminen tuli kaikkien haastateltavien puheenvuoroissa esiin. Keväällä lapset olivat myös hoksanneet, että projektin osa-alueet muodostavat kokonaisuuden, että retkillä bongatut asiat, näyttelyn luontoaiheiset työt ja luokassa käsitellyt aiheet liittyvät kaikki toisiinsa. Tällaisten kokonaisuuksien hahmottaminen eli opiskeltavien asioiden välisten yhteyksien oivaltaaminen lisää edellytyksiä tuntea opiskelu mielekkääksi. Näiden edellytyksien lisääminen on yksi opetussuunnitelman keskeisistä tavoitteista. (Halinen & Jääskeläinen 2015, 19.)

” Ja lapsetkin nyt keväällä hoksas sen kokonaisuuden sitten, että tähän liittyy nyt siihen kun silloin käytiin..”

Haastateltavat kokivat taidenäyttelyn lisännen lasten arvostusta omia töitään kohtaan. Tämä oli tullut ilmi esimerkiksi silloin, kun työt palautuivat näyttelystä takaisin luokkaan. Töitä ihasteltiin ja muisteltiin, kuinka ne olivat esillä siellä näyttelyssä. Lapset olivat oivaltaneet myös sen, että he saivat näyttelyn aikaan yhteistyöllä. Jokaisen työ oli osa kokonaisuutta. Oppilaitten oma tahto ja lisääntyvä yhdessä toimimisen taito ovatkin olennainen osa oppimista (Hellström ym. 2015, 90). Myös oppilaitten tunne omasta taitavuudesta ja osaamisesta lisääntyi. Sitä opettaja kuvailee seuraavassa sitaatissa.

” Huomasin silloin, kun ne siilit oli tulleet takaisin sinne hyllyyn, että lapset oli: Wau, tää oli mun ja tää oli siellä näyttelyssä! Arvostusta omalle työlle.”

5.4 Yhteistyön esteitä

”Silloin kun sää syksyllä tulit, niin ei oikein tiennyt, että mitä tulee..”

” Joo, voin samaistua. Mulla oli kans vähän samanlainen olo, että mitäs tämä on.”

Yllä olevat sitaatit kertovat, että ainakin osalla haastatelluista oli kokeilun alussa ollut vaikeuksia hahmottaa, mistä on kyse. Alun hämmennyksen jälkeen kokonaisuus oli kuitenkin alkanut hahmottua ja kaikki olivat sitä mieltä, että projektin lopulla kaikki palaset olivat loksahaneet kohdilleen. Kokonaisuuden hahmottamista olisi voinut edesauttaa selkeämpi kommunikaatio ja tavoitteiden kuvaus heti yhteistyön alkaessa (Isoherranen 2008, 60–61). Olisin voinut esittää suunnitelmani tarkemmin ja myös kannustaa muita kysymään rohkeammin. Toimivan kommunikaation ja yhteisen suunnitelman puutteesta johtuvaan yhteistyön sujumattomuuteen törmäsin myös aikaisemmassa yhteistyökokeilussa, jonka toteutin yläkoululla. Matkan varrella tuli vastaan monenlaista pientä ongelmaa, joihin olisi voinut etukäteen vaikuttaa paremalla suunnittelulla ja kommunikaatiolla. Jotta yhteistyö voisi onnistua, pitäisi saada muodostettua yhteinen visio siitä, mitä ollaan tekemässä ja kuka tekee mitään (Isoherranen 2004,101).

Kahvihuonekeskustelussa opettajat kertoivat aiemmasta kokemuksestaan, jossa koulun ulkopuolinen toimija oli tarjonnut heille yhteistyömahdollisuutta. Yhteistyön tar-

joaja oli kuitenkin alusta asti säilyttänyt opettajille tehtäviä, jotka olisivat kuuluneet hänelle itselleen ja lisäsivät opettajien työmäärää. Niinpä opettajat olivat kieltäytyneet kyseisestä yhteistyöprojektista. Yhteistyö voikin koitua rasitteeksi, jos se lisää työmäärää jo ennestään kiireisessä arjessa tai sitä ei koeta mielekkääksi ja tulokselliseksi (Aira 2012, 128).

Jos opettajalla on korostunut tarve kontrolliin ja kaikkien lankojen omissa käsissä pitämiseen, on koulun ulkopuolisen toimijan vaikea päästä sisään. Opettajan persoona mainittiin yhtenä yhteistyön syntymiseen vaikuttavana tekijänä. Kun oma tapa toimia on se ainoa oikea tapa, on vaikea ottaa apua vastaan sellaiselta, joka tekee asiat toisin. Ei haluta, että joku tulee ja sekoittaa pakan. Moniammatillisen yhteistyön onnistuminen hankaloituu, jos ei löydy halukkuutta tai kykyä jakaa ja vastaanottaa tietoa ja oppia uutta. Tämä taas edellyttää väljempää suhtautumista ammattirooleihin. (Isoheranen 2008, 38). Opettajat kuvasivat asiaa näin:

” Ja voisko olla, että jos on semmoinen henkilö, että tykkää suunnitella vaikka tarkasti ja pitää kaikki langat omissa käsissään. Tuo voi tehäkin ne asiat erilailla kuminä ja mun tapahan on se oikea.”

Haastateltavat olivat yksimielisiä siitä, että tarvetta ja halua ulkopuoliselle avulle on jatkuvasti, mutta taho, josta yhteistyökumppaneita tarvittaessa tavoitaisi, puuttuu.

” Mutta se, että miten niitä ammattilaisia ja eri alojen asiantuntijoita sais tulemaan sinne kouluun...oisko se lehteen ilmoitus, että voisko joku tulla..” (naurua)

Kuten yllä oleva sitaatti osoittaa, toivottiin henkilöä tai foorumia, johon voisi ottaa yhteyttä kun tarvetta koulun ulkopuoliselle asiantuntemukselle tulee. Se, että opettaja lähestytään ja tarjotaan omaa ideaa yhteistyöstä, koettiin hyväksi tavaksi toimia. Tämä tuli esiin myös yhteisissä keskusteluissa opetushenkilökunnan kanssa kokeilun aikana.

Keskusteluissa ilmeni myös, että esimerkiksi yhteisöpedagogin osaamisen laaja-alaisuudesta ei olla tietoisia koulumaailmassa. Yhteisöpedagogit mielletään usein pelkätään nuorisotyön ammattilaisiksi. Yhteistyötä voi estää siis myös se, että ei tiedetä tarpeeksi mahdollisen yhteistyökumppanin osaamisalueista, jolloin yhteistyön hyödyt voivat jäädä hahmottomatta. Myös Kuivakangas (2007, 95) kuvaa tätä ongelmaa artikkelissaan toteamalla, että vaikka kokeilujen myötä on todettu yhteisöpedagogin ammattitaidolle olevan koulumaailmassa käyttöä, yhteistyö vaarantuu tietämättö-

myyden vuoksi. Yhteisöpedagogien koulutuksen sisältöjä ja tehtävänkuvaa osana kasvatustyön kenttää ei hahmoteta vielä tarpeeksi hyvin.

Kokeilun aikana koin omakohtaisesti miten kova kiire opettajilla koulupäivän aikana on. Välitunneilla valmistellaan seuraavaa tuntia tai selvitellään oppilaitten välisiä erimielisyyksiä. Aikaa ei luovuudelle jää, ja se estää omalta osaltaan moniammatillisen yhteistyön syntymistä. Jos pinnistele päivästä toiseen, ei tule ensimmäisenä mieleen viritellä jotain uutta toimintaa. Se on harmillista, sillä onnistunut yhteistyö juuri helpottaisi opettajien kiirettä.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opettajilla on selkeästi tarvetta ja halua moniammatilliseen yhteistyöhön, kunhan se on laadukasta, hyvin suunniteltua ja kaikkia osapuolia arvostavaa yhteistyötä. Se sopii opettajien mielestä erittäin hyvin uuden opetussuunnitelman henkeen ja se hyödyttää sekä opettajia että lapsia monin tavoin. Opettajat kokivat saaneensa uudenlaista intoa ja uusia ideoita opetukseen.

Taiteen tekemisen hyödyt oppilaille tulivat esille haastattelun tuloksissa. Oppilaat saivat tehdä taideteoksia näyttelyyn ja näkivät ne kauniisti näytteille asetettuina. Opettajat olivat huomanneet lasten arvostuksen omia töitään kohtaan kasvaneen tämän kokemuksen kautta. Tämä on minusta erityisen tärkeää niiden oppilaiden kohdalla, jotka eivät menesty niin hyvin perinteisissä oppiaineissa, mutta ovat taitavia käsistään tai omaavat vilkkaan mielikuvituksen. Myös he tarvitsevat myönteistä palautetta omista lahjoistaan. Positiivisen palautteen myötä lapsen on helpompi tunnista vahvuuksiaan ja hänen luottamuksensa omiin kykyihinsä kasvaa (Sointu, Virtanen, Lappalainen & Hotulainen 2017,112.)

Omissa havainnoissani nousi esiin se, että sekä luontoretkillä että näyttelyprojektissa pääsivät esiin sellaisetkin oppilaat, jotka eivät luokkahuonetyöskentelyssä olleet parhaimmillaan esimerkiksi sen vuoksi, että heidän oli vaikea istua paikoillaan. Luonnossa he saivat tehdä havaintoja ja liikkua vapaammin. He olivat myös niitä aktiivisimpia havaintojen tekijöitä. Lisäksi sellaiset lapset, jotka luokassa välttivät esimerkiksi kosketusta, ottivatkin minua luontoretkillä kädestä kiinni kun innoissaan kertoivat lintuhavainnoistaan. Koulun on syytä ottaa huomioon erilaisia oppijoita ja jär-

jestää sellaisia oppimiskokonaisuuksia, joissa lasten erilaiset oppimisen tavat tulevat huomioiduiksi. Toiset oppivat parhaiten katselemalla, joku toinen tekemällä, kuuntelemalla tai koskettamalla (Erilaisten oppijoiden liitto 2018).

Yhteistyön esteiksi opettajat kokivat joidenkin opettajien ylikorostuneen kontrollin tarpeen sekä vaikeuden löytää yhteistyökumppaneita. Toimiva yhteistyörakenne, joka madaltaa yhteistyöhön ryhtymisen kynnyksiä, voi palvella sekä yhteistyötä kaipaavia että siihen epäillen suhtautuvia opettajia ja heidän oppilaitaan. Kokemukset omista tai toisten opettajien onnistuneista yhteistyöprojekteista, voivat lisätä halua yhteistyöhön.

6.1 Kehittämisehdotuksia

Jonkinlainen yhteistyöfoorumi, jonka avulla yhteistyön tarjoajat ja sitä tarvitsevat opettajat saadaan kohtaamaan, on yksi kehitysehdotukseni. Esimerkiksi erilaisten sosiaalisen median ryhmien käyttö tähän tarkoitukseen on mahdollista. Se vaatii kuitenkin ylläpitäjän, jolla pitäisi olla aikaa pitää järjestystä ryhmässä ja keskustelu asiallisena. Opettajilla tähän tuskin on aikaa. Kiire koulun arjessa tuli näkyväksi opettajien kanssa käydyissä keskusteluissa ja omakohtaisena kokemukseni kokeilun aikana. Yhteistyön tulisi olla laadukasta, jotta se hyödyttäisi oppilaita ja opettajia. Jos kuka tahansa voi ilmoittautua yhteistyöhön esimerkiksi Facebookissa, kuka varmistaa, että toiminta on laadukasta ja turvallista?

Parempana vaihtoehtona pidän yhteyshenkilöä, jolla on asiantuntemusta ja ammattitaitoa arvioida toiminnan sisältöä ja turvallisuutta. Siksi toimeen tarvitaan palkattu työntekijä, esimerkiksi yhteisöpedagogi, joka toimisi kaikkien koulujen yhteisenä yhteistyökoordinaattorina ja pedagogiikan ammattilaisena opettajien rinnalla. Kulttuurijohtaja Katriina Leppäsen kanssa olemme pohtineet, millaisia mahdollisuuksia olisi perustaa Ylivieskaan kiertävän yhteisöpedagogin toimi, ja kuinka sen voisi rahoittaa. Katriina on jo tiedustellut eri hallintokuntien halukkuutta rahoittaa yhteisesti kiertävän yhteisöpedagogin toimi Ylivieskaan. Tätä opinnäytetyötä käytetään jatkossa perustelevaan toimen tarpeellisuutta.

Lisäksi on tarpeellista koota opas tai ohjeistus moniammatillista yhteistyötä suunnitteleville. Siihen tulee koota sellaisia toimintatapoja, jotka ovat tärkeitä yhteistyön syntymisen ja sujumisen kannalta.

6.2 Yhteisöpedagogin ammattitaidon hyödyntäminen perusopetuksessa

Johanna Kuivakangas (2009) toteaa artikkelissaan *Yhteisölliset sekatyömiehet valtaavat koulut*, että kouluissa on tarvetta yhteisöpedagogien osaamiselle. Suurin osa yhteisöpedagogeista onkin valmistumisensa jälkeen työtehtävissään mukana koulun kentällä erilaisten yhteistyöverkostojen kautta. Heille ei kuitenkaan ole vielä vakiintunut sellaista asemaa kouluissa, että he pääsisivät toteuttamaan työtehtäviään, jotka parhaassa tapauksessa helpottaisivat opettajien kiirettä ja mahdollistaisivat heille keskittymisen opetustyöhön. Näihin yhteisöpedagogin työtehtäviin sisältyy esimerkiksi lapsen kohtaaminen, tunteiden ja tunnetilojen tulkinta sekä kokemuksellisen oppimisen mahdollistaminen. (Kuivakangas 2009, 95-96.)

Koulupäiviin sisältyy paljon tilanteita, joissa koulun aikuisilta vaaditaan arvostavan kohtaamisen taitoja sekä ymmärrystä yksilön ja yhteisön vuorovaikutukseen vaikuttavista tekijöistä. Nämä pedagogisen ydinosaamisen osa-alueet ovat osana Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogien opetussuunnitelmaa. Sen tavoitteisiin kuuluu myös se, että valmistuttuaan opiskelija osaa erilaisissa toimintaympäristöissä käyttää monipuolisesti osallistavia ja toiminnallisia menetelmiä. Näiden menetelmien tulee olla tavoitteellisia ja pedagogisesti perusteltuja. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2018.) Yhteisöpedagogien laajaa osaamista kannattaa hyödyntää kouluissa laajemmin kuin tällä hetkellä tehdään. Opettajien opettaessa oppisisältöjä, yhteisöpedagogit voivat käyttää pedagogista ammattitaitoaan esimerkiksi innostavan ja monipuolisen oppimiskokonaisuuden luomiseen. Myös työn tilaaja arvioi yhteisöpedagogeille olevan tilausta, kuten seuraava ote palautteesta kertoo.

” Yhteistyömuodot ja verkostoituminen ovat päivän sana, mutta käytännössä monesti ne hyytyvät perustyön paljouteen ja kiireeseen, joten hyvät ideat saattavat hautautua tai jäädä odottamaan jotakin toista aikaa, mitä ei ehkä tulekaan. Tähän tehtävään yhteisöpedagogille olisi tilausta toimien yhdyshenkilönä eri toimijoiden ja hallintokuntien välillä, yhdistäen toimintakenttiä sekä ideoiden eri toimintatapoja.” (Liite 2)

6.3 Pohdinta

Olen pyrkinyt opinnäytetyön toteutuksessa huolellisuuteen ja tarkkuuteen niin suunnittelussa, menetelmien valinnassa, aineiston arvioinnissa kuin dokumentoinnissa-

kin. Luotettavuutta lisää haastatelluilta saadut palautteet, joissa he toteavat tulleeensa tulkituksi oikein luettuaan opinnäytetyön tulosluvun. Työn tilaajan näkökulmasta opinnäytetyö on ajankohtainen ja ilmentää uuden opetussuunnitelman suomia mahdollisuuksia, kuten seuraava ote palautteesta osoittaa.

” Mari Heikkilän opinnäytetyöYlivieskan kulttuuripalveluiden ja perusopetuksen yhteistyön kehittämistä tuli oivalliseen hetkeen. Uusi opetussuunnitelma mahdollistaa erilaisten toimintatapojen ja –ympäristöjen käytön opetuksessa ja innostaa myös kokeellisuuteen.” (Liite 2)

Koen, että opinnäytetyössäni pystyin vastaamaan tutkimuskysymyksiin ja esittämään kehittämissuhteita yhteistyön lisäämiseksi. Sain myös omakohtaista kokemusta koulun arjessa toimimisesta ja moniammatillisen yhteistyön haasteista käytännössä.

Toiminnallisen osuuden suunnittelun ja alustavan aikataulun olisin voinut tehdä vieläkin huolellisemmin etukäteen. Taidenäyttely olisi ollut parempi toteuttaa vasta kokeilun lopuksi luontoretkien jälkeen, jotta oppilaat olisivat voineet käyttää luontoretkillä tekemiään havaintoja inspiraationa taideteoksilleen. Tässä kokeilussa se ei kuitenkaan ollut mahdollista näyttelytilan ollessa varattu toukokuussa. Kokonaisuus oli kuitenkin mielestäni onnistunut.

LÄHTEET

Aira, Annaleena 2012. Toimiva yhteistyö. Työelämän vuorovaikutussuhteet, tiimit ja verkostot. Humanistinen tiedekunta, Jyväskylän yliopisto. Väitöstutkimus.

Cantell, Hannele (toim.) 2015. Näin rakennat monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Jyväskylä: PS-kustannus.

Erilaisten oppijoiden liitto 2018. Viitattu 17.11.2018.

<https://www.erilaistenoppijoidenliitto.fi>

Halinen, Irmeli & Jääskeläinen, Liisa 2015. Opetussuunnitelmauudistus 2016. Sivistysnäkemys ja opetuksen eheyttäminen. Teoksessa Cantell, Hannele (toim.) Näin rakennat monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Jyväskylä: PS-kustannus, 19-36.

Hellström, Martti & Johnson, Peter & Leppilampi, Asko & Sahlberg, Pasi 2016. Yhdessä oppiminen – Yhteistoiminnallisuuden käytäntö ja periaatteet. Helsinki: Into Kustannus.

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2018. Opetussuunnitelma 2018-2024. Viitattu 15.11.2018. <https://www.humak.fi>

Kolehmainen, Maarit & Lahtinen Pauliina 2014. Nuorisotyötä koulussa. Yhteisen toimintakulttuurin kehittäminen. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hanke.

Korhonen, Maarit 2014. Herää koulu! Helsinki: Into Kustannus.

Kuivakangas, Johanna 2009. Yhteisölliset sekatyömiehet valtaavat koulut. Teoksessa Kimmo Lind (toim.) Mahdollisuuksien maailma. Näkökulmia yhteisöpedagogien (AMK) koulutukseen ja työhön. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 84-100.

Kurki, Leena 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Leskisenoja, Eliisa 2017. Positiivisen pedagogiikan työkalupakki. Helsinki: PS-kustannus.

Lindholm, Arto & Viitanen, Reijo 2018. Opinnäytetyöopas: AMK-perustutkinnot. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Lintunen, Anna-Maija 2017. OPS 2016: Perusopetuksen tulevan opetussuunnitelman tarjoamia mahdollisuuksia ja haasteita yleisen kirjaston ja koulun väliselle yhteistyölle. Oulun ammattikorkeakoulu.

Norrena, Juho 2015. Innostava koulun muutos. Opas laaja-alaisen osaamisen opetukseen. Helsinki: PS-kustannus. Opetushallitus 2016. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Viitattu 7.10.2018. <https://www.oph.fi/ops>

Paalasmaa, Jarno 2016. Maailman parhaat kasvatusajatukset. Helsinki: Into Kustannus.

Robinson, Ken 2011. Out of our minds. Learning to be creative. United Kindom: Capstone publishing Ltd.

Ronkainen, S. & Pehkonen, L. & Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. (2011). Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: WSOY pro Oy.

Salmela-Aro, Katriina & Nurmi, Jari-Erik 2017. Mikä meitä liikuttaa – Motivaatio-psykologian perusteet. Jyväskylä: PS-kustannus.

Sointu, Erkko, Virtanen, Tuomo, Lappalainen, Kristiina & Hotulainen, Risto 2017. Vahvuuksien ja motivaation tukeminen edistämässä koulupolulle kiinnittymistä ja hyvinvointia. Teoksessa Puukari, Sauli & Lappalainen, Kristiina & Kuorelahti, Matti (toim.) 2017. Ohjaus ja erityisopetus oppijoiden tukena. Jyväskylä: PS-kustannus, 111-128.

Suomen luonto- ja ympäristökoulujen Liitto 2018. Viitattu 22.10.2018.

<https://www.luontokoulut.fi/ops2016>

Vilka, Hanna 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Ylivieskan kaupunki. Viitattu 23.10.2018. <https://www.ylivieska.fi/kultturitoimi>

LIITTEET

1. Kunniakirja
2. Tilaajan palaute
3. Teemahaastattelun runko

OPPILAS

ON OSALLISTUNUT OMALLA
TEOKSELLAAN
LUONTOAIHEISEEN

KÄSI KÄDESSÄ - NÄYTTELYYN

YLIVIESKATALO AKUSTIIKASSA 9.-31.1.2018

JA

TEHNYT HIENOA YHTEISTYÖTÄ LUOKKA-
TOVEREIDENSA KANSSA

MARI HEIKKILÄ
luontokuvaaja

Liite 2

20.11.2018

Mari Heikkilän opinnäytetyö Ylivieskan kulttuuripalveluiden ja perusopetuksen yhteistyön kehittämisestä tuli oivalliseen hetkeen. Uusi opetussuunnitelma mahdollistaa erilaisten toimintatapojen ja –ympäristöjen käytön opetuksessa ja innostaa myös kokeellisuuteen.

Mari Heikkilän luotsaama taidekokonaisuus perusopetuksen piirissä onnistui yli odotusten. Materiaalit ja oppilaiden taidonnäytteet näyttelyssä olivat suurenmoisia. Niistä saattoi nähdä ja aistia onnistumisia, kokeiluja sekä luovuuden iloa. Opinnäytetyön mukaan myös oppilaiden sosiaalinen yhteisöllisyys vahvistui ja kasvoi projektin myötä. Yhteistyö tässä projektissa onnistui kulttuuripalveluiden suuntaan hienosti ja vaivattomasti. Yhteydenpito ja tiedottaminen oli asian mukaista ja onnistunutta.

Yhteistyömuodot ja verkostoituminen ovat päivän sana, mutta käytännössä monesti ne hyytyvät perustyön paljouteen ja kiireeseen, joten hyvät ideat saattavat hautautua tai jäädä odottamaan jotakin toista aikaa, mitä ei ehkä tulekaan. Tähän tehtävään yhteisöpedagogille olisi tilausta toimien yhdyshenkilönä eri toimijoiden ja kaupungin hallintokuntien välillä yhdistäen toimintakenttiä sekä ideoiden eri toimintatapoja. Pyrimme jatkamaan yhteistyötä opinnäytetyön antamin hyvin kokemuksin.

Katriina Leppänen

Kulttuurijohtaja

Ylivieskan kaupunki

Liite 3

TEEMAHAASTATTELUN RUNKO:

Haastattelija: Mari Heikkilä

Ajankohta: 31.5.2018

Kesto: 20 min.

Haastateltavat : Rahkolan koulun ensimmäisen luokan kaksi opettajaa ja kolme koulunkäynninohjaajaa

Teemat:

Teema 1: Kokemuksia kokeilusta

Teema 2: Kokeilu suhteessa opetussuunnitelmaan

Teema 3: Opettajien havainnot lapsista kokeilun aikana

Teema 4: Yhteistyön esteitä